

לאחרונה (12.1.09) הוזמנתי להשתתף כמומחה אורח בישיבה של ועדת הכלכלה של הכנסת, אשר עסקה בהצעת חוק לתיקון פקודת התעבורה, שלפיה מוצע לקבוע חזקת אמינות למידע המופק ממכשירי אכיפה. בדרך-כלל הצעות חוק בנושאים מסוג זה, שלהם זיקה חזקה לזכויות האדם (ולפגיעה בהן) נדונות בוועדת החוקה, חוק ומשפט. מניסיוני כמומחה אורח בוועדת החוקה, הורגלתי בדיונים ענייניים, שאותם ניהלו יושבי הראש (כה"כ פרופ' אמנון רובינשטיין, חה"כ מיכאל איתן, חה"כ פרופ' מנחם בן-ששון ואחרים) באופן מקצועי, תוך פתיחות מרבית לשמיעת העמדות השונות בטרם החלטה. הפעם פתח יושב ראש ועדת הכלכלה – חה"כ אופיר אקוניס – את הישיבה בנאום חד-צדדי משלו בעד הצעת החוק, בעד הגברת האכיפה, בעד החמרת הענישה וכנגד כל המעז להתנגד לחקיקה המוצעת. בהמשך דבריו העביר היו"ר את שרביט הדיבור בין אנשי אכיפת החוק – אנשי המשרד לביטחון פנים, קציני משטרה, אנשי משרד המשפטים והפרקליטות, כשהוא מקפיד להוסיף דרשה חד-צדדית משלו בין דובר לדובר. המסר היה ברור לכל היושבים בחדר, וכך גם המומחים לעניינים המדעיים והטכניים התייצבו רובם ככולם מאחורי הצעת החוק, ואפילו הסניגורים הבודדים שנכחו בדיון דיברו בזהירות רבה, כמהלכים על ביצים.

לא אוכל ברשימה קצרה זו לעמוד על כל הקשיים שמעוררת הצעת החוק. בדבריי הקצרים בפני הועדה השתדלתי להראות שהמחקרים מלמדים שגם חפים מפשע מורשעים; שגם ראיות מדעיות יוצרות טעויות המוליכות להרשעה של חפים מפשע; שגם מכשירי האכיפה שבהם עוסקת הצעת החוק, כגון מד הנשיפה שנועד לאתר שכרות ומד הלייזר שנועד לקבוע מהירות, אינם מדויקים ויוצרים גם טעויות; שאילו היה מדובר במכשיר רפואי הוא לא היה נחשב בטיחותי מספיק ולא היה מקבל את אישור ה-F.D.A. – מינהל התרופות האמריקני; שהמכשירים לא פותחו באופן בטיחותי כנדרש לגבי מערכת בטיחות קריטית; שאין בידינו נתונים מוסמכים באשר לשיעורי הטעויות של המכשירים (false-positive) ולכן כלל לא ניתן לאמוד את משקלן הנכון של הראיות המופקות באמצעותם; ועוד. לפיכך, קביעתה בחוק – כמוצע – של חזקה שלפיה המכשירים הם אמינים והטלת נטל ההוכחה על הנאשמים לא תיצור את האמינות הנכספת יש מאין, אלא תהווה פיקציה משפטית, שצפויה דווקא להקטין את אמון הציבור במערכת אכיפת החוק, ולא להגדילה כמיוחל בדברי ההסבר להצעת החוק. ניסיתי גם להציע מה ראוי לעשות בתחום זה – על בסיס המחקרים הרבים שבהם הצטיידתי.

ניסיתי...לא הגעתי להצעותיי. בתחילת דבריי הקשיב היו"ר, אך מייד משנוכח שאני מתנגד להצעת החוק, לא זו בלבד שחדל לחלוטין להקשיב, אלא אף שוחח באופן הפגנתי עם מזכירת הועדה שישיבה לצידו ונאלץ להרים את ראשו רק כשפניתי אליו ישירות והצעתי שישמע גם דעה אחרת. כעבור דקות אחדות טען שאין זמן להמשך הדיון, וסירב לשמוע את ההצעה האלטרנטיבית.

חוסר הזמן לא מנע מיו"ר הועדה לשאת נאום בגנותם של השופטים, שלדעתו מקלים מדי ובכך כנראה תורמים לקטל בדרכים. חה"כ אקוניס דיבר בסמכותיות כה רבה ובזלזול כה גדול בשופטים ובפסיקותיהם, עד כי מייד בהגיעי למשרדי נחפזתי לבדוק באינטרנט מהו ניסיונו המשפטי או האחר המאפשר לו קביעות נחרצות אלה. לפי אתר הכנסת, מקצועו הוא יועץ תקשורת פוליטית. אינני מזלזל חלילה במקצוע זה או אחר. אך חידה בעיניי האומנם יש לו ליו"ר הועדה הנכבד הידע המינימאלי הדרוש לקביעותיו הנחרצות ולחקיקה הנחפזת שהוא מוביל ביד רמה. אם כך מחוקקים, אולי אין להתפלא על התוצאה.

* פרופ' בועז סג'ר הוא ראש החטיבה למשפט פלילי ולקרימינולוגיה במרכז האקדמי למשפט ולעסקים.